

Aan de gemeenteraad

Ons kenmerk 000069797
Uw brief van 24 juni 2022
Bijlagen

14 JUL 2022

Onderwerp
Raadsinformatiebrief regiovisiemonitor

Datum
7 juli 2022

Geacht raadslid,

In de 2^e helft van 2021 hebben de raden van de gemeenten in Haaglanden de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026 vastgesteld. De Regiovisie is een meerjarencader. Voorafgaand aan elk jaar wordt er een Uitvoeringsplan opgesteld, na afloop van een jaar wordt een geactualiseerde versie van de regiovisiemonitor opgesteld. Verderop in deze brief geven wij een toelichting op een eerste proeve van de regiovisiemonitor die informatie bevat over het jaar 2021 (dus van voor de vaststelling van de Regiovisie).

Alvorens een nadere toelichting te geven op de regiovisiemonitor vragen wij u met deze brief aandacht voor een drietal onderwerpen: 1. de evaluatie van de gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden, 2. landelijke ontwikkelingen en 3. de situatie rond JeugdzorgPlus.

1. Evaluatie GR Servicebureau

Met deze brief willen wij u informeren over het volgende. Bij de vaststelling van de 4^e wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden is tevens bepaald dat een evaluatie plaatsvindt naar het organisatie- en samenwerkingsvermogen van deze gemeenschappelijke regeling. Deze evaluatie heeft in Q1 van 2022 plaatsgevonden en de eindrapportage is recentelijk door het externe onderzoeksbureau aan het GR-bestuur opgeleverd. Vanwege de diverse wisselingen van portefeuillehouders jeugd in de regio is het Bestuurlijk Overleg Jeugd in nieuwe samenstelling nog niet in de gelegenheid geweest van het rapport en adviezen kennis te nemen en te bespreken. Bespreking in het Bestuurlijk Overleg Jeugd is nu voorzien in september 2022, waarna u het rapport plus de duiding ervan door de colleges wordt toegezonden.

2. Landelijke Hervormingsagenda

Op 30 mei jl. heeft de VNG de colleges en gemeenteraden in Nederland geïnformeerd over het hervatten van de gesprekken over de Hervormingsagenda. Ter herinnering: vanaf 2018 zijn de gemeenten intensief in gesprek met het rijk over de grote tekorten bij de uitvoering van de Jeugdwet. Ook na bevestiging van de tekorten in extern onderzoek¹ is geen overeenstemming tussen het rijk en de VNG bereikt over compensatie van de gemeenten. Dat bracht de VNG tot de bijzondere stap van het inzetten arbitrage², waarvan de uitkomst was dat het rijk gemeenten moet compenseren voor de feitelijke tekorten vanaf 2022. Daarnaast heeft zij gemeenten en rijk opgedragen om een ontwikkelagenda op te stellen om te komen tot betere jeugdhulp en een beheersbaar stelsel. Voor 2023 en 2024 heeft het Rijk de gemeenten grotendeels gecompenseerd. Voor de jaren erna ligt er een opgave voor rijk, gemeente en sector om maatregelen te nemen met een besparingspotentieel van circa € 1 miljard structureel vanaf 2028. Voor onze regio betekent dit de enorme opgave van ca. € 65 mln. Het tijdspad voorziet erin dat medio november 2022 de ontwikkelagenda (inmiddels omgedoopt tot Hervormingsagenda) wordt

¹ 'Stelsel in Groei', Bureau AEF, 2019

² De zgn. Commissie van Wijzen

vastgesteld. Met elkaar bereiden wij ons onder meer via ambtelijke en bestuurlijke participatie in landelijke en regionale bijeenkomsten voor op dit traject en zullen wij u tijdig informeren over de maatregelen in onze regio.

3. JeugdzorgPlus

JeugdzorgPlus (JZP) betreft zorg in een gesloten setting, waarbij jongeren op basis van een machtiging van de rechter tijdelijk de vrijheid wordt ontnomen en behandeling kan worden opgelegd. Veelal vormen de betreffende jeugdigen een gevaar voor zichzelf of omgeving. Deze vorm van jeugdhulp is zo specialistisch dat het bovenregionaal (per landsdeel) georganiseerd is. Voor het landsdeel Zuidwest zijn 2 aanbieders gecontracteerd: iHUB en Schakenbosch.

Deze vorm van jeugdhulp wordt meer en meer als onvoldoende productief en in bepaalde situaties als schadelijk voor jongeren gezien. Zie ook alle aandacht in de media. Landelijk wordt daarom gewerkt aan omvorming van deze sector, een ontwikkeling die in Haaglanden al in 2016 werd ingezet, maar complex en tijdrovend is.

Bijkomend effecten zijn inmiddels een sterk dalende vraag (positief) en continuïteitproblemen bij aanbieders en door ontbreken van alternatieven mogelijk onvoldoende continuïteit van zorg voor jongeren (negatief). Deze continuïteitsvraagstukken doen zich ook in Haaglanden voor, reden waarom in het najaar 2021 het landelijk Draaiboek Continuïteit Jeugdhulp" door de Jeugdautoriteit in onze regio in werking gesteld. Eerder hebben wij u hierover geïnformeerd (raadsinformatiebrief 9208) Dit draaiboek is bedoeld voor situaties waar bij jeugdhulpaanbieders die cruciale zorg leveren, de continuïteit in het geding is.

Afbouw gesloten jeugdhulp

Met de samenwerkende gemeenten, jeugdhulpaanbieders en Jeugdbescherming in het landsdeel Zuidwest is afgesproken om het aantal plekken voor gesloten jeugdzorg af te bouwen van 300 in 2019 naar 100 in 2024. In december 2019 is dit vastgelegd in een Bovenregionaal Ambitiedocument. In Haaglanden is deze ambitie ook vastgelegd in de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026.

Voor de jeugdigen die nu in JZP verblijven hebben gemeenten een zorgplicht, waarbij de continuïteit van zorg gewaarborgd moet worden. Door bovengenoemde ontwikkelingen en de snelheid ervan neemt de gemiddelde bezetting van het aantal plekken sterk af, waardoor er voor jeugdhulpaanbieders financiële problemen zijn ontstaan. Deze situatie doet zich in het hele land voor en speelt bij 7 van de in totaal 10 aanbieders in het land. Aanvankelijk werd de oorzaak vooral gezocht in de lockdowns t.g.v. de coronacrisis, maar naar inmiddels lijkt de daling toch vooral een bevestiging van de maatschappelijke en bestuurlijke opinie over JZP. Recentelijk heeft staatssecretaris Van Ooijen (13 mei jl.) aangegeven dat hij de JHP zoveel mogelijk wil afbouwen en hiervoor nog voor de zomer met een plan gaat komen. Hiervoor is een bestuurlijke Kopgroep ingericht waar ook ons landsdeel in is vertegenwoordigd.

Actuele situatie in de regio Zuidwest: borgen zorgcontinuïteit

In Haaglanden is het aantal jeugdigen in gesloten jeugdzorg gedaald van 256 in 2019 naar 202 in 2020 en 147 in 2021. Op dit moment verblijven er 44 jeugdigen uit Haaglanden in een JZP instelling.

Onder regie van de gemeente Den Haag als accounthouder en met de Jeugdautoriteit als toezichthouder is aanvankelijk op basis van eerder genoemd draaiboek een concept continuïteits- en herstelplan opgeleverd rond Schakenbosch. Inmiddels ontstaat echter ook bij de tweede aanbieder in Zuidwest iHUB financiële druk en laat nadere analyse op toekomstige de instroom zien dat verdere daling kan worden verwacht.

In verband hiermee heeft de Jeugdautoriteit in een brief van 4 mei 2022 de accounthoudende regio's Haaglanden en Rijnmond verzocht om met beide betrokken aanbieders tot een gezamenlijk plan te komen voor de JeugdzorgPlus in het landsdeel, inclusief alternatieve zorgvormen. Dit plan moet leiden tot duurzaam gefinancierde inhoudelijk goede zorg (kleinschalig, meer in de wijk, ambulantisering). Per 1 juni is een projectleider namens het gehele landsdeel benoemd om te komen tot het gezamenlijk plan van aanpak voor het hervormen van de JHP en de bekostiging hiervan. Dit plan zal medio oktober in concept gereed moeten zijn. Hierover zullen wij u vanzelfsprekend dan nader informeren

Om de zorgcontinuïteit van de geplaatste jeugdigen te waarborgen en tegelijkertijd de hulp te verbeteren is afgelopen tijd hard gewerkt aan een normenkader samen met aanbieders, gemeenten en verwijzers (Jeugdbescherming). De JHP-groepen zijn per 1 april 2022 allemaal kleinschalig ingericht

(maximaal 6 jongeren) en zijn de tarieven hierop aangepast. Ook is een eerste voorschot ten behoeve van de liquiditeit geleverd - door Den Haag aan Schakenbosch en door Rijnmond aan iHUB.

4. Regiovisiemonitor

Bij de voorbereiding van opbouw van de regiovisiemonitor zijn de raden middels een regionale bijeenkomst op 28 januari jl. geconsulteerd over opzet en inhoud van de monitor. Daarbij is toegezegd dat na de oplevering een regionale bijeenkomst voor de raadsleden wordt georganiseerd voor verdere technische toelichting, waarna het bestuurlijk debat in de afzonderlijke raden kan plaatsvinden. Deze bijeenkomst is gepland op 12 september a.s., waarin behalve over de regiomonitor u ook op hoofdlijnen wordt geïnformeerd over de organisatie van de regionale samenwerking rond jeugdhulp alsmede het ontwikkelingsproces met betrekking tot sturen op kwaliteit (bijvoorbeeld cliëntervaring en professionals).

Bijgaand zenden wij u de eerste Regiovisiemonitor Jeugdhulp toe. Zoals in de aanhef van deze brief vermeld betreft de monitor de periode van voor de vaststelling van de Regiovisie. In het document wordt toegelicht dat de doorontwikkeling van deze monitor een proces van jaren is, waarbij steeds meer data beschikbaar komt en deze ook aan betrouwbaarheid wint. Ook zullen in de komende periode onderwerpen wellicht iets naar de achtergrond gaan, waarbij andere toegevoegd gaan worden, bijvoorbeeld onderdelen van de hiervoor genoemde opgaven uit de landelijke Hervormingsagenda. Ook is nog veel onderzoek nodig naar duiding, dit gegeven komt dan ook vaak terug in de monitor. Daarbij zullen we naar verwachting moeten prioriteren, omdat niet alles in een keer kan.

Bij de voorbereiding zijn ouders en jongeren betrokken geweest, met name rond de opbouw van de indicatoren. Dit was echter door de korte beschikbare tijd nog niet in de mate die wij wenselijk vinden. Bij een volgende uitgave betrekken we ouders en jongeren graag nadrukkelijker bij duiding van uitkomsten die in de monitor worden opgenomen. Uiteraard wordt de huidige uitgave de komende periode in allerlei bijeenkomsten besproken en zullen wij van de uitkomsten ook verslag doen.

De eerste uitgave van de Regiovisiemonitor is een omvangrijk document geworden. Dat vloeit voort uit onze keuze om een aantal onderwerpen waar nog weinig data voorhanden zijn, kwalitatief toe te lichten. Elk hoofdstuk eindigt met een samenvatting. Onderstaand de hoofdlijnen daarvan.

Algemeen beeld

Vanaf 2019 is het aantal jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt in de regio Haaglanden gestabiliseerd op bijna 30.000, circa 0,1% boven het landelijk gemiddelde van 10,6%. De kosten per cliënt tonen een stijgende lijn, naar in 2021 gemiddeld ca. €10.000. Deze trend is aan meerdere oorzaken toe te wijzen, zoals de toename van de complexiteit van de problematiek van de gezinnen, wachtlijsten en de hiermee gepaard gaande verlenging van de duur van de trajecten. Regionaal zijn er 185 jeugdhulpaanbieders gecontracteerd, 32 daarvan zijn in alle H10-gemeenten actief en vertegenwoordigen 74% van de kosten. Naast de 185 zijn er nog gespecialiseerde landelijke of lokale aanbieders waarmee vanuit de regiogemeenten samen wordt gewerkt.

De indicatoren van de ambities van de regiovisie

Normaliseren, reikwijdte

De thema's normaliseren en reikwijdte van de Jeugdwet zullen naar verwachting in de voornoemde landelijke Hervormingsagenda een prominente plek krijgen. Omdat er in 2021 vooral sprake was van voorgenomen activiteiten, is er in het betreffende hoofdstuk in de regiovisiemonitor nog geen sprake van het meten van voortgang en is beschreven op welke wijze in 2022 met deze onderwerpen een aanvang is gemaakt:

- verdiepen en toepassen van kennis over normaliseren; begin 2022 zijn de eerste resultaten van een hiertoe opgericht leernetwerk verschijnen³
- uitwerken hoe de jeugdhulp via de verordeningen begrensd kan worden⁴
- in gesprek met aanbieders over hoe normaliseren onderdeel wordt van de dagelijkse werkprocessen en wat daar voor nodig is⁵.

Passende hulp (in één keer goed)

Om een beeld te krijgen of en in hoeverre hulp in één keer goed wordt ingezet, wordt gekeken naar de instroom van nieuwe jeugdigen in de jeugdhulp per jaar. Het aandeel jeugdigen dat voor het eerst gebruikmaakt van jeugdhulp is in twee jaar relatief gedaald van 60% naar 54% en ligt in 2021 ook absoluut onder het niveau van 2019. Het aantal jeugdigen waarvan de hulp wordt verlengd of dat binnen een half jaar terugkeert is zowel relatief als absoluut toegenomen.

Zo thuis mogelijk opgroeien

De monitor laat een sterke daling van het aantal plaatsingen van jongeren in een instelling zien, vooral bij de gesloten jeugdhulp. Ten opzichte van 2019 zijn de afgelopen drie jaren zo'n 400 minder kinderen in een instelling geplaatst. Opvallend is verder de afname van het aantal plaatsingen in een pleeggezin. Deze neergaande trend in combinatie met meer ambulante inzet kan gezien worden als een bevestiging van de ambitie van zo thuis mogelijk opgroeien. Dit hoofdstuk is voor een belangrijk deel kwalitatief van aard en schetst vooral het ontwikkelingstraject.

Duurzaam veilig opgroeien

In dit hoofdstuk is beschreven wat in de regio Haaglanden gedaan wordt om jeugdigen duurzaam veilig te kunnen laten opgroeien. Er is toegelicht wat jeugdbescherming en jeugdreclassering is, hoe vaak de jeugdbescherming en jeugdreclassering (GI) wordt ingezet en welke organisaties bij de uitvoering in

³ <https://www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl/producten-leernetwerk-normaliseren>

⁴ Voortschrijdend inzicht: wachten op besluiten van het Kabinet

⁵ Dit wordt gerealiseerd in het periodiek regiobreed overleg tussen aanbieders, gemeenten en Servicebureau,

onze regio zijn betrokken. Ook is toegelicht hoe de relatie is met de inzet van jeugdhulp door de GI en hoe er samengewerkt wordt om het aantal jeugdigen dat lang op passende hulp moet wachten verminderen (Beter Samenspel en de 'Doorbraakaanpak' ⁶). In dit hoofdstuk is ook de inzet van de Crisisdienst zichtbaar gemaakt. Er is daarbij sprake van een groei van het aantal meldingen bij de Crisisdienst en een afname van het aantal oplegde huisverboden.

Over het geheel genomen vertoont de inzet van ondertoezichtstelling en voogdij de afgelopen drie jaar licht een dalende lijn, evenals het aantal machtigingen voor een uithuisplaatsing.

Aanpak wachttijden

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de wachttijden voor jeugdhulp in de regio Haaglanden. De langste wachttijden zijn er bij de ambulante jeugd-GGZ en bij integrale verblijfshulp. Zo'n 17% van de aanbieders heeft een wachttijd van drie maanden of meer. De wachttijden bij de specialistische Kinderdagcentra in de regio Haaglanden zijn lang, vooral in relatie tot de jonge leeftijd van de kinderen. De Haagse Hogeschool heeft in 2021 onderzoek gedaan op basis van de gegevens van het wachtlijstbeheer en zorglogistiek van het Expertiseteam Complexe Zorg. Daaruit blijkt de meerwaarde van het instrument Zorglogistiek: kinderen bij het reguliere wachtlijstbeheer wachten gemiddeld zes maanden op een plek (70% wacht langer dan elf weken) en via de coördinatie van zorglogistiek is de gemiddelde wachttijd drie maanden en wacht 37% van de jeugdigen langer dan elf weken. In 2022 ontstaat meer zicht op de knelpunten van de jeugdigen die langer dan drie maanden op de wachtlijst staan. Door dit verbeterde inzicht, kan samen met de zorgaanbieders gericht gewerkt worden aan het verkorten van de wachttijden.

In dit hoofdstuk zijn geen cijfers opgenomen over eventuele wachttijden bij lokale teams, daarover wordt op het niveau van individuele gemeenten gerapporteerd. Een regionaal beeld van wachttijden bij lokale teams is een van de ontwikkelpunten voor volgende edities van deze regiovisie monitor.

Onderwijs en jeugdhulp werken effectief samen

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de regiovisie geschetst wat er binnen de gemeenten in de regio Haaglanden gebeurt op het gebied van samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Zowel in het (speciaal en regulier) primair en voortgezet onderwijs als het middelbaar onderwijs. Dit hoofdstuk is sterk kwalitatief van aard en geeft inzicht in de complexiteit van het veld van onderwijs-jeugdhulp en licht toe hoe de ambities uit de regiovisie over onderwijs-jeugdhulp worden uitgewerkt, onder andere via het verder uitbreiden en uitvoeren van de onderwijs – jeugdhulparrangementen en een analyse van de jeugdigen die niet in de eigen gemeente onderwijs volgt en ondersteuning nodig heeft. Zodat er inzicht komt in het grensverkeer en welke regionale samenwerking daarvoor nodig is

Tot slot

Omdat de diverse gemeenten in Haaglanden hun raden op verschillende manieren informeren over lokale ontwikkelingen, is in deze versie van de regiovisiemonitor geen lokale vertaling of duiding aangebracht. Wij willen graag met u in gesprek op welke manier wij de lokale vertaling van de regiovisiemonitor in het vervolg met u kunnen delen.

Zoals vermeld wordt deze regiovisiemonitor tijdens een regionale raadsinformatiebijeenkomst ambtelijk toelicht. Tijdens deze bijeenkomst bent u ook in de gelegenheid om op basis van deze monitor input te geven met betrekking tot het Uitvoeringsplan Jeugdhulp 2023 en de Regiovisiemonitor over 2022.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

M.A.T. Born
Gemeentesecretaris

A.P.J. van Hemmen
burgemeester

⁶ In verband met de ondertoezichtstelling van de regio door de Inspectie Gezondheid en jeugdzorg